

Культура і Побут

№ 21

Неділя, 7-го червня 1925 р.

№ 21

Шляхи розвитку методики політосвітроботи.

З усіх галузей народної освіти політосвітробота найбільш складна й різноманітна. В склад системи політосвіти входять: 1. шкільна вертикаль (радянський шкільний курс, школи дорослих) і клуби, що охоплюють найбільш маси (сільбуду, хатнчитальні, робітничі клуби) з бібліотеками та музеями і художня вертикаль. Переважно, як система масового політичного впливу (система «соціальної педагогіки», як говорять Бухарін), чергові політико-господарські завдання, що стоять перед державою та партією, політосвіта буде відповідно до цих завдань і системою своєї роботи. Тому цілком природно, що система політосвіти не має того стабільного характеру, як система професури чи соціалу, перед якими стоять привабливі завдання.

Система політосвіти пристосовується до цих чергових завдань, що їх на неї покладено.

В період військового комунізму методики політосвіти, як певної системи, власно кажучи не було.

Політосвіта того часу була царською владою емпіричною. Кожен агітатор був «сам собі методист». Тодішні неперевірені спроби дати методичні вказівки, не давали бажаних наслідків, головне тому, що вони не відповідали самому темпу подій, а значить і завданням політосвіти. Звичайно ми чим не хочемо сказати, що методики агітації взагалі не можна створити.

Ні, тоді для цього просто не було часу. Не до теорії засобів масового впливу було тоді політосвіті і агітаторам робітників, він обслуговував виконання життя так, як міг і реалізував. Лише з переходом до мирного будівництва, починається робота що до створення методики політосвіти.

Після кризи політосвітньої роботи 21-22 року політосвітня робота набуває сталі форм. За центр масової політосвітньої роботи в місті стає робітничий клуб, на селі сільбуд та хата-читальня.

Відрізняються становляться і завдання політосвіти. Завдання підвищення культури—одна з найважливіших. І це завдання політосвіти (Ленін).

Перед органами політосвіти встала ціла низка завдань, безпосередньо зв'язаних з питаннями методики. Перш за все треба було обдумати в методичному відношенні роботу по ліквідації неписьменності та малолітєвості. Завдання ліквідації неписьменності в найкоротший термін і з найбільшими наслідками вимагало відбитку певної системи організації педагогічного процесу і певного методу навчання.

Це завдання політосвіти виконала. Методика ліквідації чи не найбільш розроблена та перевірена частина загальної методики політосвіти.

Ще потрібні деякі корекції, але в цілому методика ліквідації себе виправдала.

Певні методичні досягнення мав ми і в галузі політосвіти. Ми не маємо можливості зупинитися на цьому питанні, але слід зауважити, що тут завдання методичної роботи дуже складні. Наме завдання дати таку методичку, з допомогою якої комунізм став би «привідом для практичної роботи». Книжкове знання комунізму з комуністичних брошур та творів, не має рівно ці якості «привідом» (Ленін).

Ми тільки підходимо до розвитку цього завдання, але методика радянської політосвіти стала вже на вірний шлях.

В галузі бібліотечної перед нами стоїть завдання дати певний метод роботи не тільки великої, але й масової бібліотеки. До цього часу у багатьох випадках методичні вказівки, що до бібліотек були розраховані на велику бібліотеку, а не на клубний, чи сільський масовий осередок.

В галузі експозиційно-виставочно-музейної роботи ми маємо теоретично розроблену методичку експозиційно-виставочно-музейну систему.

Але і тут пристосування її до масової роботи ще далеко не закінчено.

Методика художнього впливу це найменш розроблена частина. Тільки в частині методики плакатної роботи ми маємо певну методичну систему.

Коли в галузях літпеду, навчання дорослих, бібліотечно-експозиційно-музейної роботи ми маємо можливість використати досвід старих позашкільників чи досвід педагогічної праці, то в галузі масової клубної роботи, справа стоїть далеко гірше, особливо на селі.

В місті, по міських клубах «методика революції» вже почалась. Нові форми та методи роботи, що розраховані на само-

діяльність мас, починають потроху витіснювати стару лекцію та виставу.

Якщо газета, політосвіта, політотелер, художній вечір і т. п.,—все це має вже певне місце в нашій клубній роботі.

Що до села, слід зауважити, що наша масова робота ще і досі далеко не систематична, у неї ще і досі немає певної планованості. Заходи, що ми ними задовольняємо культурні потреби мас, дуже примітивні: бесіда-лекція, вистава, читка, записуються неки ці головними методами роботи.

Безперечно, у С. Б. та Х. Ч. починають уже проникати нові методи та форми, але ще дуже повільно.

Повільно створюється робітничий примітивізм методу, недостатня приладдя для роботи—ці хибні ми вважаємо за головні у нашій політосвітроботі.

Між тим питання про зміцнення методичного керівництва політосвітроботою має не тільки практичне, так би мовити, специфічно освітнє значення, в сучасний момент, вона набуває й політичної ваги.

Різ у тому, що будуючи політосвітроботу на громадських основах, держава і партія не можуть відмовлятися від керівництва політосвітою.

Політосвіта залишається одним з завдань держави в галузі народної освіти і одночасно однією з частин агітпропоботи партії. Ці завдання партія та держава здійснюють шляхом розвитку громадського початку у політосвітроботі, ні в якому разі не відмовляючись від керівництва нею. Цілком ерозують, що це керівництво повинно здійснюватися не заходами «командування», головний його шлях є саме методологічна та методична робота. Таким чином і практичні умови та вимоги, і політичні ставлять питання про методику політосвіти, як одне з найважливіших завдань загальної культурного будівництва.

Буде-б потрібно думати, що методична справа є тільки завданням центру.

У цій роботі є значна частина і для місць. Завдання центру дати методичні вказівки та підручники для роботи, завдання місць провести той облік та систематизацію досвіду політосвітньої роботи, без якого методична справа не може бути розвинута. Становище з обліком досвіду політосвітроботи у нас зовсім незадовільне. До цієї роботи є якийсь офіційний, бюрократичний відношення. Написав скільки є гуртків, скільки було лекцій, вистав і годі.

А що являють собою гуртки, яка провадиться в них робота, як відношення сезамства до лекції і т. п.—про це ні слова. І це зв'язує облік роботи.

Потім тим без певного конкретного матеріалу в нас методологічна робота буде чистою абстракцією.

Далі, ми підкреслюємо, що ця робота не є тільки офіційною справою. Радянське суспільство цікавиться не тільки «формальні» політосвітні досягнення (кількість гуртків, лекцій то-що) для нього стоїть питання і про те, які конкретні методи дала політосвітробота: чи перейшов хоч би один сезаміст до поліпшених методів господарювання у сільськогосподарстві, чи зменшилася кількість неграмотних та кількість технічних абортів у наслідок самоосвіти і т. п.

От про який облік досвіду роботи ми говоримо. Тільки на такому матеріалі зможе центр будувати своє методичне керівництво. Політосвітничий мусить допомогти у цьому радянське суспільство. У кореспонденціях до газет, в окремих замітках та статтях кожний, хто може освітлювати хоч би одну цілину сторону сільської політосвітроботи, мусить це зробити у значно більший мірі, ніж це робилося до цього часу.

Які-ж конкретні завдання методики масової політосвітроботи стоїть перед нами? Ми обмежували тільки перерахування цих питань.

Перш за все поліпшення методики масової роботи (втілення нових методів та форм), організаційне оформлення гуртків, поліпшення наочної пропаганди (зокрема «світлина газети»).

Методика масової міської та сільської роботи є найважливіша галузь всієї методичної роботи. Майбутній 25-26 опер. рік, новий зимовий сезон своєї праці політосвітні робітники повинні зустріти озброєні методами й приладами для роботи. Спільні зусилля центру та місць (у галузях перепідготовки робітників, випускної роботи та учоту і систематизації досвіду роботи) дадуть змогу виконати це завдання на шляху дальшого розвитку нашої політосвітроботи.

М. ВОЛОБУС.

Радянське кіно.

(Підсумки, перспективи і метода роботи ВУФКУ).

Наприкінці квітня 6. р. скінчилась 2-га Народа робітників ВУФКУ, яка підвела підсумки пророблених за рік роботи й намітила дальніші перспективи. Підсумки цієї роботи такі: на 1 квітня 1924 року була 151 кіно-встановка в робітничих клубах з безсистемністю і переборами в справі постачання фільмами—лиді вони через недостатку постачалися гіршими в ідеологічному відношенні картинками. На 1 квітня 1925 року 492 кіно-встановки в клубах і в них переведена система купівлі, це-то: 5 клубів складають куп, староста якого по раніше наміченому плану, що-тиждень отримує картинку за ціну не більшу ніж 35 карб. за весь куп, це-б-то в середньому по 6 карб. за весь демонстраційний куп. На протязі тижня п'ять клубів перепускають цю фільму з ціною за квиток од 10 до 3-х копійок. Купці ці отримують картини без перебоїв усього рік. Картини ці в ідеологічному відношенні цілком витримані, Радянського виробництва, а закордонні—лише наукові. Вищезазначена робота, що пророблена за рік, є великим плюсом у роботі ВУФКУ. Кінофілія села за минулий рік не тільки дала досвід, що показав нам правильний шлях глибокої планової кінофілії села, курсу на стаціонарні кіно з системою купівлі, в яких один механік обслуговує 5 установок, улаштувавши їх тільки в сільбуду з повною самовинавдністю при 3-х копійках за квиток—але і улаштували 130 стаціонарних установок, не рахуючи 118, що влаштовано в цукроварнях з регулярним щотижневим постачанням, згідно з підобраним репертуаром, зрозумілим для селян. Стаціонарні установки в сільбуду безперечно підіймають всю їхню політично-освітню роботу.

Що до регулярного постачання Червоної армії то в цьому досягнуто за останній рік величезних наслідків, що відобразило в укладенні ПУВВО договору, згідно з яким ВУФКУ зобов'язується видавати щорічно у власність Червоної армії 52 назви нових фільмів з таким розрахунком, щоб що-тиждень в кожній частині демонструвалася нова фільм; що-річно додавати до кіно-встановок, що є на сьогодні в Червоній армії, 20 нових установок; повний і даремний ремонт апаратури; сплачувати щомісячно вартість експедиційних витрат; утримання за копії ВУФКУ всіх механіків Червоної армії, а також повне утримання за копії ВУФКУ кіно-бура при Червоній армії в центрі і його органів на місцях, які впорядковують облік та розподіл фільмів по частинам; пим договором Червона армія задовольняється на всі 100%. Плюс до цього випуск фільмів спеціальних для робітничих районів і селян, це-б-то 4 числа журналу «Маховик»; кожен має 4—5 назв з метражем до 2,500, з спеціальним підбором тем, що освітлюють найважливіші події ближучого життя Союзу та і побуту робітників і селян. Цей «Маховик» завоював собі великий авторитет у робітничих районах.

Крім цього випускається що-тиждень революційна хроніка, що відбивав в собі біжучі моменти України.

Вищезазначена політико-освітня робота ВУФКУ за минулий рік дає нам певності сказати, що в цій справі ми попередили інші організації.

Що до нашого виробництва великих художніх революційних фільмів, то за минулий рік було зроблено значно мало, а саме випущено 5 назв «Україні» 2 серії, «Остання бантура», «Лісовий ввір» та «Марішка». Причина цього та, що минулий рік пройшов під гаслом організаційної роботи і збирання сил у виробництві. За 1924 рік на Одеську кіно-фабрику було витрачено 462 тисячі на технічне обладнання, освітлюючи в'їзному апаратуру і на Ялтинську фабрику 134 тисячі. На сьогодні обидві фабрики вважаються не тільки спорудженими по останньому слову техніки, але й закінчено підбору художнього персоналу а також почне усунути сценарну кризу.

І останній підсумок роботи ВУФКУ за 1924 рік це експлуатація театрів. Наша прокатна політика не перестав бути злогобою для майже що не у всіх кінематографічних організацій викликає нарікання не лише з боку останніх, але і до-яких осіб на Україні, які до цього часу не розуміють системи і мети, особливе, практичні прокатної політики. Одначе Народа, на якій були присутні представники професійних літературних, культурно-освітніх і державних організацій констатували правильність політики. Наші принципи прокатної політики полягають не тільки в монополії, але і в підході до кожного

зокрема експлуатаційного театру з підрахунком його економічної можливості. Бороться в основу кількості місць, інтерес і міцність глядача даного району, кількості можливості сеансів в один вечір, ціна квитка, сума щовітряних витратів по утриманню театру і виходячи з цього визначається тверда одиниця театрів, а також виходячи з цієї одиниці визначається коефіцієнт картини, що діляться по якості на 4 градаций—сума одиниць театру й коефіцієнт картини і складає суму проката. Це бореться з точним розрахунком і масою добрих наслідків. Тоді ми по цілому ряду міст Союзу спостерігаємо величезне падіння експлуатаційних театрів (як напр. Ташкент, Саратов, Самара то-що), на Україні, наприклад, іде безумний зріст, а саме на 1-е квітня 1924 року по Україні було 143 експлуатаційних театрів, на 1-е травня 1925 року ВУФКУ має 282 експлуатаційні театри а разом з тими, що відійшли до Ростова цього року—305. Крім зросту театрів за 1924 рік прокатна політика ВУФКУ дала ще ось чого: капіталізовані фабрики на суму до 600.000 карб., капіталізовані театри на суму 112.000 карб., покрито дефіцит виробництва. У всіх робітничих клубах, вважаючи їхній щомісячний зріст—зроблено 45.000 сеансів або 22½ тис. кіно-вечірок, що дають ВУФКУ великий дефіцит. Повністю обслуговували Червону армію, що коштує ВУФКУ щорічно 82.000 карб. Установили даремно 130 кіно-комплектів на село на суму 108.000 карб., не менше ніж 50.000 карб. коштувало обслуговування 130 установок. Організований кіно-технікум утримання якого коштує щорічно 112.000 для випуску пролетарських мистців, режисерів та операторів; допомога цілій низці громадських організацій шляхом демонстрування картин, що-б придбати копії для їхньої роботи. Ось, що дала правильна прокатна політика ВУФКУ за рік, без жодних дотаций з боку держави, а навпаки театри і ВУФКУ на протязі року дали державі мало не 1.200.000 карб. податками; вищезазначені цифри самі за себе говорять, наскільки правильна і доцільна політика ВУФКУ.

2-а Народа в дальнійшій роботі ВУФКУ намітила цілком реальний план роботи 1925 операційного року. Улаштувати до 1-го січня 1926 року—600 стаціонарних кіно-встановок в сільбуду даремно по системі купівлі з повною самовинавдністю, ціною проката за вечір 3 карб. при 3-х коп. квитках і до них даремно 200 електростанцій для кіно. Поширити мережу клубної паракети; вклучи з ВУРЦО організувати орган ради робітничих кіно, як в центрі так і на місцях, на обов'язок яких покладається регулювання зросту клубів і справ постачання їхнього відповідним репертуаром. Поліпшити у якомусь відношенню постачання фільмами Червоної армії на підставі договору.

1925 року поширити мережу експлуатаційних театрів на периферії і робітничих районах до 400. У центральних містах мережі по розширяти. За основу театрів, по яким відкриваються, береться зменшення прокату на 50% терміном до 2-х років. У справах виробництва зміцнення редакційного апарату і забезпечення достаточною кількістю сценаріїв. Завантажити обидві фабрики на 100% роботою собі-то ведучи роботу на 8 з'їзмових груп на 2 фабриках для чого вже виділені суми на 6 місяців 640 тисяч карб. Крім цього почати роботу на 2-х перебудованих з'їзмових групах в Харкові по з'їзмові журналу «Маховик» і видавництва «Маховика», що полягає в тому, що до січня 1926 року засняти кіно «Маховик» 22 фільми з метражем до 1000 кожна по тематично вказаним НКЗем та НКЗдор., з розумінням для селян монтажем, з певним укладом сільської фільми. Цей план намічений на сьогодні більшістю своєю уже переводиться в життя і безперечно до січня 1926 року буде переведений цілком, тому що фінансові та технічні зусилля с. Днями ВУФКУ виражає експедицію за-кордон для купівлі фільмів і апаратури на суму 700.000 карб. Ця закупка дасть можливість виконати план роботи ВУФКУ і в дальньому розвитку всі галузі роботи.

Що до взаємовідносин з Совкіно, тов. Трайнін у своїй статті крім ВУФКУ за те, що ВУФКУ не хоче піти по принципу рівної взаємності в обмін свого виробництва, а висуває принцип купівлі—продажу. Тов. Трайнін забуває, що ВУФКУ зараз не тільки українське своє виробництво через напів, але й цілком взятий курс на випуск свого вироб-

яництва виключно з українського побуту і життя, а це вимагає не тільки великих витрат, але й відповідної обстанови. Саме головне це те, що ВУФКУ цілком міліонна карб. щорічно з прокату витрачає на групову свою політично-освітню роботу. А Совкіно не тільки не витрачає, але і одержує дотації, та ще хоче заробити принципом рівного обміну в наших експлуатаційних театрах. Коли воно буде витрачати 6.000.000 карбованців на рік на кінофікацію села, обслуговування клубів і Червоної армії і спеціально для цього випускати фільми, тоді можливо буде встановити принцип взаємності. А до того часу дозволяє суму прибутків прокату з наших театрів використати на політ-освітню роботу нам самим, а ми, не похвалюючись, можемо цього робити; і будемо міцно захищати свою монополію павільї від того, що Совкіно пноди наділяє наші профспілкові організації своїми картинами, за які бере з них більш, ніж з нас на всю Україну (Кобриг Іванов—Одеському райкомвоку) і все це проробляє з гвалтом, що

ВУФКУ не дає обслуговувати робочих радянським виробництвом. Дозволяє ж зазначити, що українські робітники бачуть на екрані по плану ВУФКУ всі фільми радянського виробництва і в дві дешевше, ніж їм дає Совкіно. Доказом цьому є хоч-би те, що представники Молдавської Республіки Совкіно не маючи права, сиділо цілий десяток картин під видом дешевишини, а сьогодні вони заявили ВУФКУ, що вони відмовляються отримувати картини із Совкіно, тому що їм це не вигідно і хотять мати справу тільки з ВУФКУ.

Ще зупинюсь на такому дефекті ВУФКУ: ВУФКУ має на сьогодні 41 назву картин свого виробництва і ні одної з цих назв не продало за кордон. Причина цьому полягає не лише в ВУФКУ, але і в тому, що всі радянські кіно-організації міркують в цій справі лише з погляду своєї дівини, тільки до себе. Немає ще єдиного закуповочного плану, а що найголовніше—єдиного збуту своєї продукції за кордон. Цього посліда обломовщини нам слід усунути.

П. НЕЧЕС.

Рецедив некритичности.

(З приводу нового видання «Кобзаря» Шевченка).

Як повідомляє останній бібліограф Шевченка (М. Яшук), до цього часу появилось 74 видання «Кобзаря», з яких 23 припадає на останні роки, роки революції.

За 85 років, що пройшло з часу виходу у світ першого «Кобзаря», він пережив не мало,—довгий тернистий шлях цензурної сваволі, судових переслідувань, редакторських «поправок» та «доповнень».

І коли царський суд та парська цензура втратили вже нині свою силу, то остання обставина—влада та смак редактора—продовжують ще почуватись та заважати діянню справжнього, дійсного Шевченка.

Не раз зазначалося у пресі те, що навіть лайношипрениша, що зробилась, можна сказати, канонічною, редакція «Кобзаря»—В. Доманицького в значній мірі обтяжена особливо сваволею редактора.

В. Доманицький проробив у свій час (1906 рік) величезну роботу, щоб очистити Шевченківський текст від тих вставок та поправок, що його засмічували, він перший подав до відому рукописний спадок Шевченка; досліди його про Шевченківські тексти, не дивлячись на свій кустарний характер, до цього часу не втратили ще свого значіння.

І, проте в конструктивній частині своєї роботи, в утворенні нового Шевченківського канона, В. Доманицький приніс цю низку грубих помилок та прогріхів, що в значній мірі обмежують позитивні сторони його досягнень.

Щоби не бути голословним, наведу декілька фактів.

В 1847 році Шевченко написав поему

«Осіка». У березні 1858 року, передивляючись свої рукописи, між иншим «Осіку», він найшов у ній багато недоробленого і переробив її, назвавши переробку «Відьмою». Не говорючи про масу дрібних поправок, Шевченко у «Відьмі» викреслив початок поеми і істотно відмінив кінець.

Очевидно, Доманицький повинен був би взяти або цю останню редакцію поеми («Відьма»), або передрукувати обидві редакції («Осіка» і «Відьма»), як самостійні поеми.

Замість цього Доманицький до пізньої редакції середини поеми («Відьма»), прилучив початок і кінець із «Осіки», щоб-то із Шевченківських віршів скомпонував, по суті, нову поему, не Шевченком, врештоту, написану.

І в інших віршах та поемах Доманицький тримаючись особистого смаку, вставляв у пізніші редакції раніші уривки і т. п.

Нарешті, несприятливі умови В. Доманицького (він був у той час на пелегальному стані) і великий поспіх (всі робота була ним пророблена щось за півроку) мали вплив на те, що ціла низка віршів та окремих рядків були ним неправильно прочитані і так увійшли в нове видання «Кобзаря».

Таким чином, навіть найпоширеніше видання «Кобзаря»—за ред. В. Доманицького—геть не ідеальне. Не надарено ж низка осіб після нього прагнули як небудь виправити і цей текст: назву, хоча б роботи, Івана Франка, В. Дорошенка, Б. Лепкого, Н. Зайцева, М. Новицького, І. Айзенштака і инш.

На жаль тільки труднощі та складність роботи, проробленої Доманицьким, довго пе-

решкоджали остаточній і науковій переробці. Лише в недавній час в галузі Шевченківського тексту ми маємо право чекати більшого.

Спробою рішуче порвати з традицією Шевченківського тексту, устанавленого В. Доманицьким є видання ДВУ «Поезії» Шевченка, за редакцією Й. з примітками І. Айзенштака та М. Плевака.

Не маючи змоги та й охоти займатись самокритикою, вкажу все таки, що в останньому виданні було скрізь і виходи переведено,—оскільки це було можливо для редакторів,—принцип виявлення конечної творчої волі поета. В основу видання було положено останні і конечні редакції творів Шевченка.

І ось перед нами нове видання «Кобзаря»—«Твори Тараса Шевченка». Повний зник у двох томах за редакцією Володимира Гадзіньського та Костя Буревія; (СМ 1925 р. поки що вийшов лише перший том, що містить як раз «Кобзар»).

І в передмові ми несподівано читаємо таке: «Кобзар» ми даємо в редакції Доманицького (по конфіскованому Петербурзькому виданню) і робимо не тому, що вважаємо прадою Доманицького над текстом Кобзаря єдиною серйозною роботою».

Звичайно, робота Доманицького у свій час могла вважатись класичною і до цього часу не втратила свого значіння. Але ж повага до авторитетів не повинна виключати критичного відношення до них.

А критичного відношення у новому виданні «Поезії» Шевченка не бачимо.

Адже передрукувати буквально текст 1907 року не можна, хоча б уже через те, що з того часу пройшло 18 років, що принесло цілу низку новин для тексту.

Так, «редактори» (коли можна назвати редакторами осіб, що стежать за передрукуванням чужої праці), нового видання передруквали виданий Доманицьким текст «Черниці Мар'їни». Проте текст цей взято Доманицьким із «Основи» скомпонувано Кузішем по чернетках поета, скомпонувано в де-яких місцях цілком свавільно. Нині ми маємо точний і правильний текст взятий із чистого автографу Шевченка, який зберігався у Пушкінському будинку в Ленінграді та який оголосив нещодавно Мих. Новицький (див. також «Поезії» Шевченка вид. ДВУ). Текст цей значно повніший ніж попередній.

Без всяких змін залишені величезні прогріхи та редакційні хиби Доманицького, на зразок тих, що значились вище, хоча здавалось би наш час повинен був привикти старано поводитись з текстом. (Зр. боротьбу навколо питань Пушкінської текстології у РСФРР).

Проте товариші Гадзіньський та Буревій не тільки сліпо пішли за текстом Доманицького, але в передмові дуже рішуче вислови-

лись проти видання «Поезії» за редакцією І. Айзенштака і М. Плевака, що недавно вийшло. «Перед нами встало питання,—пишуть вони,—про використання праці Айзенштака та Плевака, але це довелося відкинути після першого ознайомлення з особистим смаком «шановних редакторів».

Жаль, що шановні товариші не згадали, хоч би коротенько, де вони цей «особистий смак» побачили.

Я зовсім не дивлюсь на наше видання, як на ідеальне, (це було зазначено і в передмові), критика знайде в ньому мабуть багато хиб, але все таки ледве чи хто зможе дорікати редакторам в тому, що вони на свою роботу поклали відбиток свого особистого смаку.

І коли нашу роботу можна назвати збудованою на «особистий смак» (це—м'яко висловлюючись, під цим повинно чутись: особиста сваволя), то що ж тоді сказати про роботу Доманицького, що побожно передрукуються товаришами з СМ.

Нове видання «Кобзаря» видамо в кількості 45 тис. примірників, (що принаймні зазначено видавництвом). Дуже жаль, що ще 45 тис. робітників та селян України по-анайомляться зі своїм великим поетом по зіпсованому виданню. Дуже жаль,—тому що не являється новою перешкодою, щоб вкрити в читальні маси новий незіпсований текст «Кобзаря».

І. АЙЗЕНШТАК.

Як пост-скриптум—декілька слів «по особистій справі». Одним із фактів, що переконали редакцію нового видання одкинути текст «Поезії», як критично не повірний, була стаття М. Плевака в числі 10 «Буду-тури й Побуту» з приводу виданого мною «Дневника» Шевченка, в якій між иншим М. Плевако нарікає на мене, що я сам не користуєтесь текстами заведеними в «Поезії». Тут шановні товариші були жертвою одного з прикирх ляпсусів, які на жаль є в статті М. Плевака і свідчать про великий поспіх з яким вона писалась.

Наведемо в зауваженнях до «Дневнику» (стр. 200) оповідання Н. І. Костомарова про те, як Шевченко проїздом у Саратові одвідав його матір і «передав їй вірш на мов ім'я», я передрукував тут такі цілі вірш в тому вигляді, як його було передано Костомарові. Потім вже Шевченко до що переробив у цьому віршові і, за загальним принципом нашої редакторської преси, у наш текст «Поезії» була введена як раз ця найпізніша редакція.

М. А. Плевако, який не робив детальної роботи по критиці Шевченківських текстів такий ляпсус значимо можна вибачити, але від редакторів нового видання «Кобзаря» можна було чекати більше критичного відношення до такого роду зауважень.

Зазначу також, що робота редагування «Дневника» лише велась мною, так що М. А. Плевако мав повне право виступити з товариською критикою її.

І. А.

На залізнич конях.

(Подорож).

Чи траплялося вам сісти на залізничного коня, сістими «Бренатор», чи «Дукса» і потоглим весняним ранком в'їхати в степ.

Коли не траплялося, киньте ви хоть на час душі кам'яниці і дайте най мешканець степу лехогрій обласкає вас пахучим, здоровим повітрям.

Завороже вийти.

Покоте ото перед вас табуни барашків, загоядає їх над буйними житами, підхопе в повітря жайворонка і стоятимите ви заворожений з того дива: торохкотить, деренчить, телеленикає, і наче то не жайворонки передиває, а степ вибиває зеленуватий килим.

А сонце тут.

Тут не те сонце, що пече вас у кам'яниці, не те, від якого ховаєтесь, яке клеветє, від якого одмахується—сонце тут степове.

Не пече, ні—воно тут лише вас, наче за яким хвостом обмахує.

Ось ви ростигнувшись,—сорочку, чоловіче, скиньте, підставте йому виснажені груди, пехай гуляє.

Отже тут сонце.

І холодку того хіба під дядьковим брилем, що стоїть велетнем на межі, потопивши в жита матню.

Стоїть він на межі і гордо оглядає степ, далеко від тебе стоїть, а думку його бачиши:

— «Ей, степе Радянський,—думає дядько під брилем,—чи не мої ж неможливі руки тебе одягли, чи не вони ж тебе й роздінуть. Важко тобі буде під хлібом—та потерпи, потерпи старий—багато нам і треба».

Думає дядько під брилем, а холодку степом так і немає.

Демо під сонцем.

Двоє нас, велосипедисти, один геть геть покотив Дуксом, а й Бренаторю позаду, ось, ось та й не дожену, а догнати треба, бо поспішаємо ми до комуні «Роза Люксембург».

Хрустить Бренатор, шелестить жито, а ноги тільки міль-міль... міль-міль... ідемо Золотомоша—Вознесенська.

Недалеко, вже он видно селянські оселі.

Спустились з гори, встали:

— «А що не везе,—дядько на зустріч шканиною».

— «Та оце ж бачите—під гору».

Шканина якось сієса плянула на наші коні і видно подумала... щось подумала, бо брикнула лівою ногою і потопала з гори.

— «Ех і гарно ж...—забиваю дух Павло-ві. (Павло—мій товариш), коли ми котили вигоном он до дядька у ворота, ось, ось... круть і вузенькою вузенькою попелесль до ставка. Ставок це у Вознесенському, а від ставка під гору парк панського маєтку (бувшого), а через дорогу і Комуна, але її ще не видно тільки ставок з утенятами. Такі, жовтенькі утенята, тільки хлоп-хлоп, а потім перекинеться і показує небові те місце, на якому колись буде хвіст—отакі утенята. А качки по берегу похажують—колись нани показали, а тепер качки, бо з качок таки більша користь».

Комуна, що оце ми в'їхали у її двір звється «Комуна ім. Роза Люксембург». Селяни просто кажуть—комуна.

Оселилась вона у панському маєтку, бувшому графа Мусин-Пушкіна. Місце гарне: село внизу, річка вишу, а над уєм комуна. Як і треба.

Саме комунари кінчали обід, як ми під'їхали до будинку.

— «Здрастуйте».

— «Драстуйте».—комуною звісно.

— «Оце ми, плажане...»

— «От і добре, відповідають, воно хотіли вже обробились, а полагодити треба,—що треба, то треба...»

— «Та ні...письменники ми, селянські... Живете як, працюєте як—подивитись приїхали».

Зрозуміли комунари.

— «А оце ось і наш голова».

Привіталися.

— «Пожалуйте».

Заходимо в ідальню—простора кімната, гарно вимита, чепурно прибранна. Поперек стоїть довгий стіл, за ним комунари, а за комунарами просто на стіні портрети Лені-

на і Троцького, праворуч в углу прапор, а проти—струмент. В одні і другий бік кімнати—поменшення комунарів. Присоглашаність. Обідаємо, говоримо, слухаємо—дивно.

Ось бабуся років так під 60 подає миску борщу—комунарка.

— «Ну, а як же нашот богів».

— «Еге,—відповідає—високо вони сидять, не видно,—всімхаться і обличчя таке заїдне, світле».

А ось дідусь бабних років, борода як хмара—комунар.

Трьох синів комунарів має. Гордий, впевнений, дивиться на село як на комуну.

— «Всі будуть тут».—говоре,—комуна наша молода, молода комуна, а всі будуть тут».

Вірають комунари і ми віримо.

ТРОШКИ ІСТОРІЇ.

Комуна ім. Роза Люксембург таки дійсно молода. Закладено її у лютому місяці 1923 року. До того часу, на отому самому місці, яким ми переїхали до комуни і де тепер похажують комунарецькі пави та гиндики, містилась своїми скотобазами та ссипунками Золотоніська заготконтора.

Весь двір і всі будинки запружено було худобою, хлібом, пашою.

Молодим комунарам, труденько довелося все те потім впорядкувати.

— «24 десятини угноїли Заготконторським гноєм,—говорять посміхаючись комунари».

Закладено комуну в 17 ідців з реманентом—рабюю кобилою і чотирма телицями. —Що ми робитимемо,—думали комунари,—адже 40 десятин землі, що її тоді мали, таким реманентом не піднімеш».

Довелось покладатись тільки на спритність. Чотирі телиці було зараз же обм'яено живою вагою на пару добелих биків і справа посунулася.

— «Оті бики і вивезли нас, 40 десятин тоді сами обробили,—хваляться тепер комунари».

Ну а потім поволеньки, поволеньки та вгору, вгору і підіймаються, ось ось стають на ноги.

— «Та голе місце посіли, та нічого ж не було».

Зате на сьогодні комуна де-що має: землі 68 десятин, з якої 60—самої пахоті. Земля скрізь рівна. Ідців зараз у комуні 38,

працездатних 23, між ними 12 жінок, решта старі та малі. З живою реманенту комуна має: волів 1 пару (і досі ті ж самі, історичні), корів 4, коней 4, свиней 28 і гнбелі різної там птиці. З мертвого:—плугів 2, борів 8, сіялок 2, жаток 2, молотарку 1 і паровиків 2—одні шестисильний і одні де сятисильний.

Ось що має тепер комуна, на 10-12 тисяч майна комуна має

Із нічого і має.

— «Ге. Комуна—велике діло,—звітає бордатий комунар,—от не було і от є, а дайте перебути до осені—ще буде».

Великі надії покладають комунари на врожай—а вже вроде, ой уроде—одної озимини 21 десятина, а ярини—остання вся, абі благополучно.

От тільки, говорять, будівель у нас обм'яло. Оце ось дивиться один одини путающий сарай, в спадщину заготконтора залишився, а то все розвалень—ото он будемо свинарню.

Що обм'яло, то обм'яло—двір здоровенний, оком не скинеш, а стоїть всього на всьому дама—три трухлявих сарай. Воно комунари обходяться і цим, а для ока це вражіння справляє, не вабить. За те чисто, що чисто, то вже чисто—прибрано все по хазяйські, соломини зря нігде не валяється.

Така от коротенька історія комуни імені Роза Люксембург.

Далі ми подікавилися дізнатись, хто ж були ті одважні, ті бунтарі, що забунтували в старому побуті і кинули йому виклик. Хто були

ПЕРШІ КОМУНАРИ.

Першими комунарами комуни, яку ми описуємо, були місцеві неземожники, злидарі, в кількості 6 сімей і 17 ідців.

Ініціатором її був теперішній голова комуни Чухрай. Йому зараз біля 30 років, жилий, енергійний комунар, лице мускулясте в роботі,—розказує:

— «Ну що-ж, зійшлись. Важко жити.—Важко. Будемо комуною. Будемо. Смії які там у нас, по жіноці, та по дитині. Погано жили комуною жити. Сюди, туди, викопали бамаги, поприходили спочатку сами, стали, викидали грязь із будинку, вичисти-помазали, помили—за злидні і сюди—і легше стало. Звісно, зразу якось без привички, а потім звикли, так що вже забули, як і жили поодиначки. Не без того, конечно,

Фізкультура.

Як правильно скористатися відпуском

(Фізкультура відпускового).

«Хто не вміє відпочивати, той не вміє й працювати», такий один із основних заповітів НОП. Робітничі й службовці, що їде у відпуск, цей заповіт треба запам'ятати більше, ніж кому іншому. Дійсно треба вміти «відпочивати», щоб за два коротких тижнів відпуску привести в рівновагу організм, що добре розхитався річною працею.

Крім того, треба пам'ятати, що до слідуючого відпуску, себ-то до слідуючого відпочинку знову ще буде цілий рік роботи. Ось через що дні відпуску треба використати, як казуть в-ую, зробити їх дійсно днями раціонального відпочинку, спожиткувати з них для себе якомога більше користі, освіжити та привести організм в рівновагу.

Перш за все відпусковий повинен виїхати з міста. Уже одна перемена місця, освітає і дає відпочинок нервам. Відпусковий для повного відпочинку повинен обов'язково переміняти місце, переміняти ту обстановку, що його оточує. Звичайні роботи, звичайні справи пошкобу. Іде в село. Коли відпусковий може виїхати, то він повинен віддати перевагу місцевості, де б був і ліс, і поле, а головним чином вода; важливо також, щоб місцевість була сухою. Щоб раціонально використати відпуск, треба зовсім залишити свої звичайні справи та обов'язки. Не думайте про справи, про посаду, викресляти геть їх із своєї свідомості—це необхідно.

Основою життя відпускового повинен стати строгий режим. З першого ж дня відпуску відпусковий повинен точно установити розпорядок життя. Приблизно режим зводиться до такого. Вставати завжди в один час і раненько вранці, не пізніше 9 годин ранку. Зараз же після того як встанеш ранішня гімнастика, далі купання та ранній чай. Обід о 2-й—3-й годині. Вечеря о 8-й—9-й годині, перед вечерею купання. Спати об 11—1-й годині ночі. В останній час: гри, прогулянки, лежання на сонці. Розглянемо режим за пунктами.

Ранішня гімнастика. Я не буду тут в журнальній статті наводити вправи, які треба проробляти щоранку—це було б дуже довго. Є багато систем хатної гімнастики, кожна з яких має й свої хити й свої вагості. Достатньо гідна гімнастика, що її пропонує Мюллер, в своїй книжці «5 минут в день» яка недавно вийшла. Можна користуватись книжкою Кальуса «індивідуальна гімнастика» та іншими подібними до цих підручниками. Слід лише пам'ятати, якою б ви системою хатної гімнастики не займа-

лись, що вона не повинна продовжуватись більш 10—15 хвилин, вона не повинна викликати втомі і в ній повинно бути хоча-б по одному рухові для кожної групи м'яз (груди, живіт, спина, руки, ноги і т. ін.). Після гімнастики, можна захопитись рушником, дуже легенько пробігти до річки. Пробігати краще не поцідня, а через день.

Якщо до річки не близько, а йдемо пішки, купувати щоб в ході бути прямими і точними.

1. ПРОБЛЕМА І ЗМІСТ КРАЄЗНАВСТВА.

1) Краєзнавство є способом комплексного використання всіх наук (іх методів і досягнень), для вивчення краю з цілою, яко перед-поклади до пізнання головних законів і головних рисів чинників суспільного розвитку.

2) Край треба розуміти лише як територіальну підвалину роботи, тоб-то: на підставі най-докладнішого вивчення всіх особливостей і на матеріалах обмеженого району треба виявляти загальні закони і чинники розвитку природи й суспільства.

3) Межі територіальні визначаються об'єктивними умовами роботи краєзнавчої організації, але в основі визначення меж треба поставити послідовно: господарчу одиницю, господарчий район, природничий район і т. далі.

4) Зміст краєзнавчої роботи й її принципи визначає відповідна історична доба, що і дає підвалину до оцінки краєзнавства в минулому й до визначення змісту і принципів його в сучасній.

5) Змістом краєзнавчої роботи нині мусить бути дослідження:

а) природи, яко природного оточення людини, що в процесі розвитку створило людину й біологічну й соціальну яко базу розвитку виробничих сил і безкрайний запас виробничих можливостей суспільства

б) людини—яко продукційної сили в його минулім так і особливо в сучасній;

в) виробництва в його минулім і особливо сучасній стані, а також і тих технічних можливостей, що їх до розвитку виробництва подають місцеві умови;

г) побуту—яко безпосереднього оточення людини.

д) ідеології—світогляду людини і всіх чинників, що його створювали й творять нині.

II. ПРИНЦИПАМИ КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ ВИЗНАТИ.

1) Підхід до краєзнавства мусить бути практичним, тоб-то краєзнавство мусить підготувати ґрунти для поширення виробничої наукової й освітньої роботи.

2) В основу всіх краєзнавчих дослідів мусить лягти завдання як найбільшого й найшвидшого підвищення виробничих сил нашої суспільства.

3) Досліді ні в якому разі не повинні замикатись в рамки академізму, який адемістично приводить до простоти схоластики і цілком відриває науку від життя.

4) Краєзнавча робота мусить базуватись на втілюванні в цю роботу як найширших пролетарських мас села й міста.

5) Краєзнавча робота мусить провадитись

планово і мусить бути увязана й провадитись на місцях в постійний контакт з місцевими плановими установами.

6) Краєзнавство мусить бути увязаним з роботою усіх учбових і наукових інституцій і закладів.

7) Методом краєзнавчої роботи мусить бути єдиний метод марксизму—діалектичний матеріалізм.

ОРГАНІЗАЦІЯ КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ НА УКРАЇНІ В НОВИХ РАДЯНСЬКИХ ФОРМАХ. (По доповіді тов. Лазариса А.).

1. Низовими осередками краєзнавчої роботи є на селі—селянські будинки, хати-читальні, де таких немає—школи. В поселеннях міського типу—робітничі клуби.

Примітка. Там, де нема зазначених інституцій, можлива організація окремих гуртків краєзнавства, які в своїй роботі зв'язуються з територіально близькими до них зазначеними вище інституціями.

2. Існуючі в містах наукові гуртки, або товариства, що ведуть краєзнавчу роботу, лішаються окремими організаціями в своїй плановій роботі зв'язуються з зазначеними масовими організаціями.

3. Для планування й загального керування краєзнавчою роботою в окрузі, мають бути улаштовані окружні бора краєзнавства, які працюють при Наросвіті в новому контакті з окрешаними.

Бора обираються на окружних конференціях, краєзнавчих організацій та інших окружних установ, що фактично ведуть краєзнавчу роботу.

Примітка. Для проведення підготовчої роботи по скликанню окружних конференцій, Українському Комітету Краєзнавства доручається призначити уповноважених з кола робітників місцевих краєзнавчих організацій. Цим уповноваженим дозволяється при потребі організувати на місцях тимчасові бора.

4. Для загального керування роботою, обрати тимчасовий Український Комітет Краєзнавства, якому доручається:

а) призначити тимчасових уповноважених;

б) встановити зв'язок з усіма організаціями, що ведуть краєзнавчу роботу, для планового охоплення роботи по дослідженню України;

в) виробити загальний план краєзнавчої роботи по всій Україні;

г) подбати про здобутки коштів і підведення матеріальної бази для всієї роботи;

д) подбати про забезпечення краєзнавчої роботи виданням відповідної літератури, бібліографії краєзнавчої літератури, періодичного

органу й першу чергу матеріалів конференції для чого увійти в згоду з Головною й ДВУ.

е) вжити заходів до збирання матеріалів і розроблення методів краєзнавчої роботи;

ж) виробити ерзковий статут всієї мережі краєзнавчих організацій та їх остаточну структуру;

а) повести підготовчу роботу з метою утворення Центрального Науково-дослідного Інституту Краєзнавства;

і) не пізніше 1926 року скликати Всеукраїнський З'їзд по краєзнавству;

к) Комітету доручається зробити облік всіх існуючих установ та осіб, що працюють по краєзнавству й втягнути їх в спільну планову роботу, без порушення праці цих установ.

5. Український Комітет Краєзнавства перебуває в Харкові при Головнації і складається з постійного Комітету—кількості 15 чол., що весь час перебувають в Харкові й Пленуму, що складається з представників міст,—по 1 від округи, обраному на окружній конференції й представників наукових, державних, господарчих, студентських установ й організацій молоді.

Точний список цих установ і організацій, а також норму представництва від них у Пленумі, доручається визначити Українському Комітету.

6. Пленум скликає Комітет не менш 2 разів на рік.

Примітка. Як що до скликання пленуму в якийсь округ не було переведено окружної конференції, то представником від цієї округи являється уповноважений Українського Комітету Краєзнавства.

МЕТОДИ КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ.

Новий напрямок краєзнавчої роботи й цілком нова відсутність обліку цієї роботи з боку методологічного й методичного не дають можливості нині вже подати повні методологічні й методичні підвалини, а тому приймаючи до відома доповідь секції етнології й краєзнавства патетри історії культури України, конференції визнає за потрібне доручити Українському Комітету Краєзнавства:

1) Перевести облік методологічного й методичного боку краєзнавчої роботи на місцях.

2) Разом з відповідними науковими інституціями почати вироблення головних методологічних й методичних підвалин і складання відповідних інструкцій для переведення роботи по всіх галузях краєзнавства, бо браку цих матеріалів гальмує розвиток роботи на місцях.

3) Розробити зазначений методологічний й методичний матеріал треба маючи на увазі з головних елементів роботи: масову, шкільну, дослідно-сугонаукову.

Гри й спорт та взагалі фізичні вправи.

Це кардинальний пункт відпуску. Звичайно міський мешканець: робітник чи службовець не має відповідних умов для заняття фізичними вправами. Але в умовах відпуску, коли тіло, що відпочиває набирає енергії, спорт є природним. Але знов таки, як купання, і сонце, фізкультура повинна бути подана в помірній дозі. Кожен з тих, хто займається спортом, знає як болять м'язи після перших треніровок, після перших ігр, як болять все тіло в перші дні після таких вправ. Коли ми відпусковому вісусемо ті небагато днів його відпуску то навради це буде раціональним. Треба все-таки пам'ятати, що відпуск це відпочинок, через це навантажувати відпускового фізкультурними вправами не слід. Вранці виді фізичних вправ, що їх з користю та з інтересом відпусковий може практикувати,—це легкі перебіги, прогулянки, гребня, плавання, рухи та гри з елементом бігу. Але найкатегоричніше треба протестувати проти заведення футболу в будинках відпочинку та взагалі в місцях перебування відпускових. Футбол захоплює, захоплюється легко можна програти час другий, а потім в наслідок знеможення, наслідок зовсім протекатиме відпочинку.

Ще раз нагадую, що фізичні вправи не повинні викликати дуже великої втоми, але й з другого боку відпуск, проведений зовсім без фізичних вправ, безумовно не буде раціональним. Крім того, треба пам'ятати, що не слід грати та взагалі швидко рухатись зараз же після обіду. 2 години після обіду, повинні бути присвячені повному спокою.

Такі нескладні вимоги, виставлені відпусковому, коли він хоче, щоб відпуск дійсно був скористований з максимальним зиском та дав би «зарядку» на весь слідуючий рік роботи.

Доктор Блях.

Театральний колектив михайличенківців у Донбасі.

В Донбасі зараз працює український театр імені Г. Михайличенка, який протягом двох тижнів з 17 по 31 травня показував свій репертуар Артемівцям в Народні 31-го ж червня він мав подорожувати далі по робітничих районах, намітивши в першу чергу Ілєичанськ, Славянськ, Краматорськ та інші пункти в Артемівській округі.

Але коли перед від'їздом головним режисером театру Марком Терешком було прочитано в міському саду доклад на тему: «Театр і революція», то Артемівці зрозуміли, що театр це для них не просто забавка, а щось більш серйозне, тому увага до цього театру значно зросла. Стали дорикати, чому не читано таких лекцій по клубах та організаціях, а центральний робітничий клуб запропонував театрові не залишитись в місті для переведення вистав в театрі цього робітничого клубу.

Таким чином замість від'їзду на підприємстві ст. ої української театральної гомод он елз

ня залишаються з Артемівськ, де мають в першу чергу поставити в робітничому театрі п'єси: «Універсальний Некрополь» та «97». А потім дивлячись по потребі і весь свій репертуар в такій приблизно черзі: «Вір», «Камергер», «Сороцький армарок», «Насіння», та «Кариавал». При нагоді передбачається поставити декілька інсценіровок, як от «Літургія» Остапа Вишні, та інші.

Рядом же з цим передбачається дати низку лекцій та пояснень що до вистав та нової конструктивної форми мистецтва.

Зокрема ж декоратор театру т. Єлева має зробити виступи з приводу декоративного та майстерського мистецтва, чия більш всього цікавиться молоді.

Між іншим скрізь по робітничих клубах на Донбасі приїзд цього театру очікується з великим зацікавленням.

Революційне мистецтво знаходить свого споживача.

С. К.

щоб коли баби там посварились, на те ба-зи—за дрібниці заведуться—втихомириш і віного. Все у нас спільне і у спільній схованці—треба тобі—на. Щоб ремствували—не чуть. Як і полагастись.

В майбутність комунари дивляться з надією—горді.

Розуміють бо вони, що будучина за ними.

Що опі ось вбогі оселі, що лежать внизу, вже ворухнуться, вжеть ячуться до нового життя.

А б'є воно у комунарів струнком.

ПОБУТ КОМУНИ.

Цей бік її життя найбільше нас цікавив, тому то на балачки ми покладались менше, ніж на власні спостереження.

Побут у комунарів дійсно новий. Почувається це у всьому і в отій 60-літній бабусі, і в отому гордому діусеві, і навіть в отому навичеві, що опіч як ростопирив хвоста.

Спільне життя, спільні думки, спільні інтереси.

Родять, єднаються тут без попа, про щого не згадує ніхто.

Свят,—отих свят, що заданом пропахли, комунари не святкують, навіть на великдень робили, зате свята революційні у них у пошані.

І відний час теревенів комунари не правлять,—є бібліотечка, хто читає, хто слухає. От тільки газет передпалається одним одна московська «Правда».

— Чому не передпалається «Селянської Правди», «Вістей», для жінок «Селянки України».

— Та хто зна... Воно не штука й передпалається.

Росказали їм і про «Селянську Правду», і про «Селянку України», і про «Вісти»,—дякують, обіцяли передпалається. Цікавилось ще, у якій газеті про них напишемо, —у «Вістах»,—говоримо, так таке, що хотів зараз бери передпалається, але остільки ми уповне живем на це не мали, —дали лише їм адресу.

Так от—хто значить уміє—читає, хто не вміє—слухає.

Неписмених тут щось три душі, зате малописмених значно більше.

— Оце в осені думаємо неписменість на очерета, на бозота...

Бесіди у комунарів звичайна річ—говорят на різні теми.

Збори загальні відбуваються по потребі—на зборах вирішуються навіть справи родинного життя.

Вище ми говорили, що прадедзатних у комуні іє 38 лише 23, значить 15 членів мусить ставити старі і малі.

Старих тут двоє чи троє, зате комуненят аж тринадцятеро, та дрібні мов горих.

І чудно якось—дивившись таке—пудівірок а вже комуненя.

Вся ця дітвора знаходиться під доглядом окремої мамки.

— Заважають робити, так ми вроді б аса комунальні...

Мамкою над дітками теж комунарка—вчителька, дружина комунара.

Обсидуть її комуненята і на руках і під руками і під погами, белькотання того,—комуною белькотує і пічого,—посміхається тільки мамка,—нехай, мовляв, іще тринадцятеро—виховаю і воно таки ще тринадцятеро і буде, по всьому отак видно що буде. Сюди зирнеш, туди зирнеш—таки буде.

От такі загальні спостереження побуту комунарів.

Але нам з вами цікаво ж знати як ставиться до цього оточення селяни. Про це говорять самі комунари.

— Говорять про нас всякого і поганого і гарного. Тягнеться до нас біднота, що без землі, а буває, що і незможники. Не приймаємо зараз—землі у нас обмалі. На ноги станемо—тоді. А так за порадою ходять, всі ходять. Господарство у нас як би зразкове, землеустрійське, перейшли тоб-то на землішля першими ми, родить у нас хлібець, ну їдуть, приглядаються і кидують потроху дідовські засоби. А це мали у нас є—теж змичка—пускаємо і селянський хліб і так ото завжди вкупі. Спочатку правда було всього, а тепер ці, що пі то вже ні—живемо в згоді...

Гато розповідають комунари.

І ми раді.

Порадили—пропасаємося.

Тепло якось тут, привітно, хотілось би ще трішки побачити, відпочити.

— Спасибі. Приїзжайте ще.

Обіцаємо.

Хрустить Бреннабор, шумить парк, хлюпочуться на ставку жовтенькі каченята, а ноги тільки міль-міль, міль-міль—вертаємо до Золотошті.

ОЛЕСЬ ЯСНИЙ.

Молоді паростки.

(На виставці художньо-промислової профшколи).

При Харківському художньому технікумі востаннє шість місяців «Перша Харківська Художньо-промислова Профшкола». До цієї школи приймаються учні, що скінчили семилітню. Художньої підготовки не потрібно, бо на виставці перевіряють лише здатності. Таким чином, лише в профшколі учні починають свою художню освіту.

Цими днями закрилась відкриття виставка профшколи, на якій були подані учнівські роботи за другий триместр.

Виставка ця дає повну змогу судити не тільки про напрямки школи, але й уже про її досягнення.

Виставлені роботи поділяються на групи: декоративно-художня, графіка, металообробка, альфрейно-декоративна, столарно-текстильна та керамічна.

У основі всіх робіт полягає одна цілева установка—дати малюнок, який міг би бути практично скористований. І треба сказати, що з цього боку навчання ведеться твердою, прямою лінією.

По тих роботах, що ми роздивились, видно, що багатьом учнів встигли вже за цей короткий термін опанувати не тільки малюнок (лінійно) але навіть кольором і фарбою.

У художньо-декоративній частині та й у всіх, між іншим, останні звертають на себе

увагу цікаві шукання українського стилю. Ми бачимо це—в орнаменті фриз, у графіці чи книжкових обгортках, в дуже штучно зробленій меблі (буфет), стилізованих годинниках та папаларах.

Більшість робіт явно зв'язана з сучасністю, у багатьох видно чути, що до виробничого процесу радянської промисловості.

Сюжетом для робіт часто бувають мотиви сучасного міста й села.

Цікаво, що значна частина учнів любовно тягнеться до конструктивізму. Конструктивістською проникнута більшість робіт. Єсть і пориви до стилізації. Але все це пофарбовано здоровим, бадьорим та радісним підходом до життя.

Про хибі говорити важко, бо вони звичайно ховаються в індивідуальних даних самих учнів.

В усьому разі, вимагати більшого від молоді у 14—15 років, що вчиться всього шість місяців, не можна.

Необхідно, щоб крім любовного й сумлінного відношення до справи, що виявляють керівники школи, проф. Менес, до цього корисного але ще дуже не твердого початку було притягнуто можливо більше й суцільної уваги.

І. Туркельтауб.

У Харківському Науковому Т-ві.

Педагогічна секція.

Педагогічну секцію Харківського Наук. Т-ва при ВУАН, засновано в лютому 1924 р. Ця секція поставила собі такі завдання:

1) Об'єднати та систематизувати науково-дослідну працю в галузі педагогіки.

2) Установити найпридатніші методи педагогічної праці, зокрема, методи викладу різних дисциплін по дитячих установах.

3) Охопити широкі кола педагогів та поведсти з ними працю в напрямках організації масових науково-педагогічних дослідів.

4) Популяризувати новітні науково-педагогічні досягнення серед робітників освіти та серед широких робітничо-селянських мас.

Крім цього, секцією ухвалено видавати бібліографічно-педагогічний орган — «Педагогічна книжка», що незалежно від виходу, а також виступає як щоденний педагогічний гурток, що має працювати, притягаючи до себе широкі кола педагогів.

Навільнішим та найстарішим гуртком—являється гурток методики математики, що вважає своїм завданням—утворення нормального програму та методів викладання математики, але поруч з цією основною працею, гурток розв'язує питання практики вчителів математики. Гурток уніфікує у тій же мірі зв'язок з багатьма математичними т-вами в СРСР, наприклад, «Общество ревнителей математического образования» в Ленінграді й т. д. Гурток провів чотири засідання (по неділях, через тиждень), на яких зачитувались доповіді різного характеру. Наприклад: «Новітні дослідження в галузі методики математики», «Викладання математики за Делітом-Піаном» та інші.

Другим, що до інтенсивності праці,—являється гурток художнього виховання, що вже здійснив намічений план, а саме:

1) Об'єднує розпорощених педагогів-мистців; 2) уточнює роль та завдання художника в освітніх установах;

3) веде підготовчу працю в напрямку розробки аналіз для дослідів, найдоцільніших методів викладу й застосування дитячої творчості. Решта гуртків, як-то: гурток методики й педагогіки, гурток дитячої літератури, гурток методики мови, і гурток методики літератури,—уже ввійшли в стадію організації, й розробляють плани роботи.

Крім праці гуртків, педагогічна секція влаштувала кілька пленарних засідань, привабливих їх обговоренням комплексної системи, висвітлення основних форм поведінки особистості та організаційним питанням. Підсекція ввійшла в контакт з секцією наукових робітників при професії Робітос і погодила з нею намічений цикл науково-популярних лекцій, що читатимуть члени підсекції, як для робітників, селян, так і вчителів м. Харкова й околиць.

Праця підсекції Наук. Т-ва проходить у тісному зв'язку з працею науково-дослідної кафедри педагогіки. Одночасно зживається заходів до встановлення зв'язку секції з вищими, аналогічними організаціями й установами м. Харкова та інших міст СРСР.

Можна з певністю сказати, що організаційний період секції вже закінчено. Секція вийшла на широку дорогу, пошуку можливостей в галузі будови нової радянської педагогічної науки.

Містяться підсекції та й гуртки в допоміжній факсоду Х. І. Н. О.—пл. К. Маркса

Нові видання.

В. ВЕРХОВИНЕЦЬ. «Весняночка», вид. ДВУ, 1926 р.

Вільний спів, спів, що сполучено з грою, входить в систему виховання дітей (дошкільного віку переважно), як один з головних складових елементів. Але відповідного матеріалу й оповчоту й методичного, який був простослов'ям по потреб української рад. школи—не мало. Збірники пісень-ігор Лисенка («Молодість»), Титаренка, Овеченка, Русова—давно вже використані школою, і до того застаріли, що до підбору матеріалу та методологічної частини. Книжка Дорошенкової «Дитячий садок» дає замало музичного матеріалу. Отже вихід у світ нової праці т. Верховинця треба вітати, тим більше, що автор є відомий педагог з великим досвідом що до української музичної й танкової етнографії й великим смаком що до роботи по муз. вихованню дітей.

Книжка Верховинця «Весняночка» поділяється на дві частини: методологічну й музичну (пісенний матеріал). В першій частині автор застосовує основні засади виховного значіння пісень-ігор.

В другій частині подано мелодії й тексти ігор, ігор (всього 226) розбиті на групи—весняні, літні, осінні й зимові пісень. В кінці додано назву революційних пісень. Мелодії взято з різних збірників народних пісень, але значна частина—належить Верховинцеві.

Безперечно значіння праці Верховинця полягає в тому, що «Весняночка» дає надзвичайно багато матеріалу для роботи з дітьми молодшого віку.

Тут є і пісні—з життя тварин, мертвої природи, побуту, різних селянських і промислових робіт, народних свят (веснянки) й т. д. Це робить працю Верховинця підручною при складанні й переведенню комплексної роботи в школі.

Музичний матеріал надзвичайно легкий, ритмічний, його легко буде переймати. Підтекстовка правильна.

До дефектів треба віднести: а) відсутність узагальнень в теоретичній частині. Хотілося б знати, чому автор розповсюджує пісні-ігри так, а не інакше. Слід було б дати інструктивні поради до самостійної праці над інспірованими піснями, поради що до стимулювання вільної творчості дітей в рамках гри-ігри.

б) не втримано єдиного принципу при підборі матеріалу. А саме: коли не збірник ігор-пісень, то чому тут уміщати пісні-ігри (218—226), коли ж їх уміщати, то мугу книжка треба формулювати ширше.

В кожному разі «Весняночка» Верховинця—це дуже цінний й головний потрібний вклад в біду музично-педагогічну українську літературу. Педагог-комплексник знайде тут багато потрібного матеріалу для своєї шкільної праці.

П. Козицький.

В. І. ЄЗЕРСЬКИЙ. Оренда в трудовому селянському господарстві. Вид. «Книгопілка» «Сільсько-господарська бібліотека». Харків, 1925 р. Стор. 19, ціна 8 коп.

Цілком своєчасно видає «Книгопілка» книжечку Єзерського про оренду в трудовому селянському господарстві. Не дивлячись на те, що до земельних Кодексів видано давно, на місцях і до цього часу науку цілковитий розгартіли: багато де-то із трудового селянства не знає про аніж умов і на які терміни можна здавати в оренду землю часто тільки через те, що не знає селянство про необхідні формальності в реєстрації орендних умов виникає багато зайвих і припирх для трудового людю непорозумінь. З ненання цього користуються різні промислови.

З усіх цих міркувань книжечку Єзерського слід вивчати корисно. Зокрема на 19 сторінках, автор просто й зрозуміло пояснює через що береться земля в оренду, як закон про землю указує про оренду, як треба оформити оренду, куди скажитися на неправильні вчинки місцевих селянських органів, як виплатується зарплата арендаря за зроблені на землі поліпшення й т. ін.

Слід пожакувати лише про одне: необхідно було б дати просто конкретні образи записів і навіть орендних договорів, ординарні й основних пактах, чим би була робота у різних підпольних сільських зборах, які дуже нагадують з темряви народної.

А зрештою книжечка заслуговує на повну увагу читача.

К. Панченко.

ОЛЕКСАНДР САВОСТІЯНОВ, лектор Вільного держ. фар. технікума, «Діла родинності Поділля». Статистичний нарис. Вінниця, 1925 р. 71 стор.

В перших чотирьох розділах книжки автор подає характеристику природних умов, населеність родинності Волинсько-Подільської височини від геологічного минулого й території та основні типи родинності Поділля. В далішніх розділах розглядається родинність подільських лісів, степів, торфових болот Прибужжя, водних обшарів, скеля та місць на прибережжя. Дані подано коротко й осяд бур'янів Поділля.

Шахи й шашки.

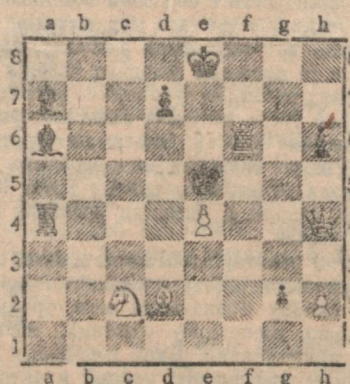
За редакцією І. Л. Янушпольського.

ч. 20, 7 червня 1925 р.

Умовні значки фігур: Кр—король, Ф—ферзь, Т—тура, С—слон, офіцер, К—кінь, п—пішак

Завдання ч. 20. Е. Н. Малахова.

Етюд ч. 19. А. А. Савельова.

Білі—Кр е8, ф 4, Т6, Cd2, Кс2 п, е4, 2 . (7)
Чорні—Кр е8, Т 4, Са6 а7, . d7 g2, h . . (7)

Гат за два ходи.

Партія ч. 20. Дебют ферзевих пішаків

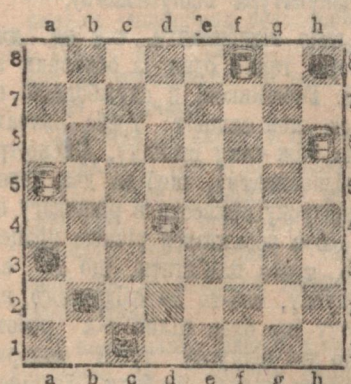
Відіграно в Баден-Бадені у травні 1925 р.

Білі—М. Рабинович.

Чорні—Е. Д. Боголюбов.

1. e2—d4
2. c2—c4
3. Kf1—f3
4. K b1—c3
5. C c1—g5
6. e2—e3
7. Ta1—c1
8. c4—c5!
9. b2—b4
10. C g5:e7?
11. C f1—e2?
12. 0—0
13. a2—a4
14. d4:e5
15. ф d1—d4

K g8—f6
e7—e6
d7—d5
a7—a6
C f8—e7
0—0
K b8—d7
e7—e6
K f6—h5
ф c8:e7
K h5—f6
e6—e5
K f6—e4
d7:e5
K e5:f3

Білі—Да5, f8, h6, m, d4 4
Чорні—Дс1, m, a3, b2, h8 4

Білі виграють.

1. Непослідовано 10. C f4 K: f4. 11. e5 давало білим шанси на обох флангах.
2. Шаблонний хід 11. Kc2, Kf6; 12. f4 ставило чорних в тяжке становище.
3. Погрожує в трату якості після K f3: + g1: Ch3.
4. Помилка, що вирішила долю партії.
5. Зараз пункт d5 безоборонен і це вирішує партію.
6. Не вважаючи на взаємні помилки, дуже цікава партія.

Партія ч. 20.

Відіграно в Москві в 1925 р.

Білі—С. А. Соколов.

Чорні—С. А. Воронцов.

1. e3—b4
2. e3—f4
3. b4—a5
4. b2—c3
5. d2:f4
6. f2—e3
7. e1—d2
8. g3—h4
9. h4:f2
10. e3: g5
1. a1—b2
2. a3—b4
3. b2—a3

f6—e5
g7—f6
f5—g5
g5:e3
e7—f6
f8—g7
f6—g5
e5:g3
g5—f4
h6:f4
g7—h6
h6—g5
f8—g7

14. e1—b2
15. d2—e3
16. c3:e1
17. b3—c3
18. h2—g3
19. c3—d4
20. b4:d2
21. g3—f4
22. d2—e3
23. g1—h2
24. c3—h4
25. h2:f4

d6—e5
f1:d2
g7—h6
d8—e7
g5—h4
e5:c3
b5—c5
c7—d6
e7—f6?
f6—e5
e5:g3
Чорні здалися.

ХРОНІКА. Звіти про Всеукраїнські турніри друкується в «Вістях».
Матч Ем. Лоскер—Проф. Відмар відкладено на вересень.

корисних рослин, ботаничну районізацію Поділля та думки автора що до питань охорони та вивчення флори Поділля.

Автор, цілком природно, не претендує на вичерпуючу повноту, досконалу вичисленість та точність поданого ним схематичного нариса зокрема—не використано всієї літератури останнього століття про флору Поділля (в першому розділі подано і список головної літератури до флори вищих рослин Поділля).

Кабінет вивчення Поділля при Вінницькій Філії Всеукраїнської Академії Наук видає цю книжечку як один з 9—10 випусків Енциклопедії Поділлязнавства і, треба сказати, в частині нариса рослинності Поділля це завдання загально виконано добре. Книжка дає загальний нарис рослинності Поділля по окремих формаціях, докладніше трактує про заходження деяких рідкісних елементів подільської флори, що не заходять далі на схід чи й на захід. Тут же вміщено малюнки більш рідких рослин (в тексті), як береза, явір, бук, клоніща та інші, а також схематичну картину рослинності Поділля (в кінці книжки).

Мова книжки хороша, номенклатура вжита в книжці, загалом також досить вдала, хоч офіційно й не проредатована книжкою Інститутом Наукової Мови Академії Наук (автор у тексті зазначає, що ботаничну номенклатуру подано тільки головним чином на підставі термінологічних матеріалів Ботанічної Секції Інституту Наукової Мови). Книжка містить у собі понад 660 українських (поруч з латинськими) назв рослин Подільської флори.

Книжка безперечно є цінним внеском в літературу Поділлязнавства, і краєзнавчі гуртки молоді школи й любителі-ботаніки знайдуть у ній багато основ для дальшої творчої праці.

Разом з тим вона є і чималим внеском у вивчення подільської флори, не тільки даючи синтез дотеперішнім літературним про неї даним, а й чимало вносячи нового, що є наслідком власних дослідів автора.

С. Постригань.

І. БАТЮК. Сільсько-господарська кооперація на Україні. Вид. «Книгопілка». Харків, 1925 р., стор. 91, ціна 60 коп.

В цій книжечці автор поставив завданням допомогти молодим кооператорам уявити собі в історичній перспективі розвиток Української с.г. кооперації та розібратися в головних моментах практичної її, особливо практичної сучасної с.г. кооперації.

Що до другої частини завдання, то автор його виконав задовільно. Перша ж частина завдання виконана не вдовільно.

Вульгаризм з початку книжки на коротенькому історичному нарисі с.г. кооперації України, автор вдало й майже протягом всієї книжки наводить дані про розвиток с.г. операції на Україні з часу революційної й головним чином 1923—1924 року, зупиняючись детально на досягненнях організаційних, фінансових та господарських стані, агропроблемній роботі с.г. кооперації та роботі в галузях факто-

вої кооперації та інтенсивних галузях селянського господарства. Автор використав вичерпуючі головним чином дані друкованих видань «Сільського Господаря» за 1923 та 1924 роки і матеріали подані автором раніш уже в журналах «Земельник» та «Двохтижневик» «Сільський Господар». Досить вичерпно розроблено розділ колективізації—в такому вигляді ці матеріали ще нігде не були зібрані.

Основа хіба праці І. Батюка—це схематичність викладу, мало аналізу матеріалу, а більш простий переказ цифр, констатуючих явище і майже повна відсутність порівняльних даних про с.г. кооперацію дореволюційну поруч з даними у всіх галузях післяреволюційної. Коли б книжку названо «с.г. кооперація на Україні в 1924 році», зміст її відповідав би назві.

Як монографія, праця Батюка стане у великій пригоді для семінарів по с.г. кооперації при Вінницькій Школі, де лектори виправлять хибі автора. Корисною книжка буде й для інструкторів по кооперації. Рядовому активному працівникові в с.г. кооперації самому не справиться з матеріалом, наведеним автором і головним чином завдяки зазначеним нами хибам.

К. Панченко

Книжки надіслані на рецензії.

ДЕРЖВИДАВ. УНР.

Молоді лемківці на солі. Збірник проведених матеріалів, 1925 р., ц. 55 к.

В. Поліщук. Дівчина. Поезія. 1925 р., ц. 20 к.

М. Горький. Як я вчився (на єврейськ.). 1925 р., ц. 12 к.

Василь Худяк. Ворожка. П'єса на 3 дії. 1925 р., ц. 18 к.

Панченко. Про метричні міри. 1925 г., ц. 10 к.

Проф. А. В. Рейнгард. Чем і як питається рясення і на що йдуть піща его. 1926 р., ц. 12 к.

Н. Ленін. Чи вдержать більшовики державну владу. 1925 р., ц. 15 к.

М. С. Як поміщики визволили селян. 1925 р., ц. 15 к.

М. І. Дашкевич. Санітарна техніка, водоснабження і устрій водопроводів. 1926 р., ц. 70 к.

Бібліот. Неписьменного. Степан Халтух, 1925 р., ц. 8 к.

ВИДАННЯ Ц.С.У.

Статистичний бюлетень, Київськ. № 7 (67). Промисленість в городах України, № 1 1924 р.

Торгівля в містах України. 62. 1925 р.

Від редакції. Додаток до «Вістей»—Жур.

тура і Побут» у літні місяці буде виходити на 4 сторінки.